

Sygn. akt III USK 6/22

POSTANOWIENIE

Dnia 6 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania J. S.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału Regionalnego w Rzeszowie

o podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 6 października 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 21 września 2021 r., sygn. akt III AUa 526/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 września 2021 r., III AUa 526/20, Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie oddalił apelację od wyroku z dnia 25 maja 2020 r., IV U 2104/19, którym Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie zmienił decyzję z dnia 29 października 2019 r. Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału w Rzeszowie, w ten sposób, że stwierdził brak podstaw do podlegania ubezpieczenia społecznemu rolników oraz brak obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie i emerytalno-rentowe przez wnioskodawcę J. S. od dnia 1 października 2015 r. do dnia 2 czerwca 2016 r.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku organ rentowy zarzucił naruszenie: 1) art. 3a ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 933 ze zm.), przez ich błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie oraz w konsekwencji przyjęcie, że brak jest podstaw podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, a odwołujący się nie ma obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie oraz emerytalno-rentowe w okresie od dnia 1 października 2015 r. do 2 czerwca 2016 r.; 2) art. 233 § 1 k.p.c., przez przekroczenie zasady swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, co w konsekwencji doprowadziło do błędu w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę orzeczenia Sądu Apelacyjnego.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił jej oczywistą zasadnością, wobec rażących naruszeń przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie przepisów prawa materialnego oraz procesowego, jakie legły u podstaw zaskarżonego wyroku, a także ze względu na uzasadnione poczucie sprawiedliwości społecznej.

W ocenie organu rentowego o dacie ustania ubezpieczenia społecznego rolników nie decyduje data, od której ustalono prawo do emerytury lub renty (jak przyjął Sąd Apelacyjny), lecz (zgodnie z aktualną linią orzecniczą) data wydania decyzji przyznającej to świadczenie w sytuacji, gdy jest ono przyznane od dnia, w którym została wydana decyzja lub od daty wcześniejszej.

Mając powyższe na uwadze, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania; względnie uchylenie zaskarżonego wyroku oraz orzeczenie przez Sąd Najwyższy co do istoty sprawy przez zmianę wyroku Sądu pierwszej i drugiej instancji oraz w konsekwencji oddalenie odwołania ubezpieczonego i zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym, w tym kosztów zastępstwa procesowego adwokata według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecnictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ pkt 4 k.p.c.). Skarżący powołuje się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 1999 r., II UKN 672/98 (OSNAPIUS 2000 nr 15, poz. 598), według którego o dacie ustania ubezpieczenia rolniczego (art. 3a ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników) nie decyduje data, od której ustalono prawo do emerytury lub renty, lecz data wydania decyzji przyznającej to świadczenie w sytuacji, gdy świadczenie jest przyznane od dnia, w którym została wydana decyzja

lub od daty wcześniejszej. Jednakże nie można zgodzić się z twierdzeniami skarżącego, że jest to aktualna linia orzecznicza. W nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyrok z dnia 23 kwietnia 2008 r., III UK 128/07, OSNP 2009 nr 15-16, poz. 208) przyjęto bowiem wykładnię, że pojęcie "ustalone prawo do emerytury" w rozumieniu art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników obejmuje także sytuację, w której prawo do emerytury żołnierza zawodowego zostało ustalone decyzją wojskowego organu emerytalnego z mocą wsteczną. W takiej sytuacji, przepisy art. 3a ust. 1 i 4 ustawy o ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie mogą mieć zastosowania, ponieważ odnoszą się one wyłącznie do osób podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników. Powyższe w ocenie Sądu Najwyższego ma potwierdzenie w wykładni celowościowej. Nie można bowiem przyjąć, że celem ustawodawcy było objęcie osób, które nabyły prawo do emerytury wojskowej, ubezpieczeniem społecznym rolników i obowiązkiem opłacania składek na to ubezpieczenie. Podobne poglądy przedstawiane są także w nowszym orzecznictwie sądów powszechnych (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 27 lutego 2014 r., III AUa 691/13, Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Szczecinie 2015 nr 1, poz. 73; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 10 listopada 2016 r., III AUa 175/16, LEX nr 2284854; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 10 listopada 2016 r., III AUa 123/16, LEX nr 2274220 oraz orzecznictwo przywołane w jego uzasadnieniu).

Taka wykładnia jest zgodna z poglądami doktryny. Ubezpieczenie społeczne rolników pełni bowiem rolę dopełniającą w stosunku do każdego innego tytułu zabezpieczenia społecznego, które mają pierwszeństwo przed ubezpieczeniem rolniczym. Podnosi się więc, że stosownie do art. 6 pkt 13 ustawy z 1990 r., osobą podlegającą innemu ubezpieczeniu społecznemu jest osoba podlegająca obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych lub objęta przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym. Zatem, jeżeli rolnik podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu społecznemu, to nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników. Właściwa wykładnia przepisów prowadzi do wniosku, że z reguły podleganie zabezpieczeniu społecznemu z innego tytułu, wyklucza możliwość objęcia

ubezpieczeniem społecznym rolników. Zatem ubezpieczenie społeczne rolników ma charakter subsydiarny i obowiązki z tym związane powstają wtedy, gdy dana osoba nie podlega innemu ubezpieczeniu w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników (zob. E. Nasternak: Prawo do emerytury rolniczej, Warszawa 2017, s. 90, podobnie W. Roguszevska: Jakie ubezpieczenie - ZUS czy KRUS?, Przegląd Ubezpieczeniowy 2003 nr 2).

W związku z tym twierdzenia skarżącego o kwalifikowanym naruszeniu przepisów prawa materialnego przez Sąd Apelacyjny nie mogą być uznane za uzasadnione. Skoro na mocy decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 czerwca 2016 r. ubezpieczony nabył wstecznie prawo do emerytury powszechnej od dnia 8 września 2015 r. to nie mógł jednocześnie podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników, w okresie od dnia 1 października 2015 r. do daty wydania tej decyzji. Powyższe pozostaje w zgodzie z poczuciem sprawiedliwości społecznej, gdyż wyklucza obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników za okres, w którym przysługuje już prawo do emerytury powszechnej.

Z podanych względów Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i orzekł na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[as]